

Motion till riksdagen

1988/89:Jo713

av Per-Ola Eriksson (c)

Gränsälvscommissionens miljöåtgärder m.m.

Hushållning med naturresurser och en god miljö skapar goda framtidsmöjligheter, medan miljöskadlig utveckling undergräver vår framtid.

En god miljö måste vara ett centralt mål för alla. Naturen skall utnyttjas med försiktighet så att ekosystemets produktionsförmåga bibehålls. De största hoten mot naturen är miljöförstöringen av mark, vatten och luft och hoten mot den genetiska mångfalden.

Gränsälvscommissionen

Den finsk-svenska gränsälvscommissionen inrättades 1972 som en följd av gränsälvsöverenskommelsen hösten 1971 mellan Sverige och Finland.

Kommissionen tillkom för att reglera problem med bl.a. vattenrättsliga frågor, miljö- och fiskefrågor i gränsälvsområdet. I gränsälvscommissionens stadga regleras vilka ärendetyper som den har att handlägga.

Enligt gränsälvsöverenskommelsen 2 kap 2 p utser regeringarna i Finland och Sverige vardera tre ledamöter. En ledamot skall vara lagkunnig och erfaren av domarvärv, en skall vara tekniskt sakkunnig och den tredje personen skall vara väl förtrogen med gränsbygdens förhållanden och utses på förslag av länsstyrelsen i Lapplands län respektive länsstyrelsen i Norrbottens län.

Genom det unika mandat och den kompetens som commissionen har är den ett mycket viktigt organ i gränsområdet när det gäller miljöfrågor. Dess roll i miljösammanhang kan dock ytterligare förstärkas.

Under det gångna året har commissionens arbete blivit mycket uppmärksammat som en följd av de utsläpp som gjorts vid det finska stålföretaget Outokumpu Oy:s anläggningar i Torneå. Commissionen har bl.a. aktivt prövat bolagets planer att deponera anrikat metallavfall på en liten ö i Haparanda – Torneå skärgård.

Kommissionen har, enligt min uppfattning, ett alltför snävt mandat och ansvarsområde. Den har främst till uppgift att pröva utsläpp i vatten i gränsområdet mellan Sverige och Finland. Den saknar dock formella mandat och möjligheter att pröva utsläpp i luften från t.ex. industrier, energianläggningar och trafik. Därför bör gränsälvscommissionens stadga förändras så att verksamheter med olika miljöpåverkan får prövas, d.v.s. utsläpp i luft och vatten. Detta bör ges regeringen till känna.

Miljöfarliga utsläpp från industrier och trafik får ofta konsekvenser för ett större område än enbart närområdet. Luftföreningarna sprids med luft-

strömmarna över stora områden och påverkar miljön. Miljöfarliga utsläpp i luften tillförs också mark och hav via nederbörden.

I gränsområdet mellan Sverige och Finland berörs havsmiljön i Bottenviken av de utsläpp i luften som görs från andra industrier än enbart de som ligger i omedelbar närhet till riksgränsen.

Det finns stor risk att området runt Bottenviken kan utvecklas till ett av de hårdast drabbade områdena i Norden. Flera stora stål- och skogsindustrier ligger i regionen. Dessutom påverkas området negativt av utsläppen från industrier och energianläggningar som är belägna i andra delar av Nordkalotten.

Nordkalotten

Docent Timo Helle vid skogsforskningsinstitutet i Rovaniemi har kunnat påvisa hur naturmiljön förändras som en följd av de utsläpp som kommer från industrier på Kolahalvön.

Betingelserna att klara miljöpåfrestningar är sämre på Nordkalotten än i övriga Norden och Europa. Den växande miljön är känsligare för påverkan av luftföroreningar och andra utsläpp i naturen. Det är också påvisat att miljöskador i områden med kallt eller arktiskt klimat är svårare att reparera än i tropiska länder eller tropiska vatten. Växtkraften är svagare.

Omsorgen, mellan länderna på Nordkalotten, om miljön motiverar att man går snabbare fram med miljökrav än vad som regleras av nationella miljölagar och konventionen om gränsöverskridande luftföroreningar.

Om myndigheterna i Norrbottens och Lapplands län finner det nödvändigt att fastställa skärpta miljökrav bör detta vara möjligt. Nationell miljölagstiftning i de båda länderna eller internationella miljökonventioner bör inte få förhindra sådana regionala åtgärder. Gränsöverskridande miljöföroreningar från industrier, energianläggningar och trafik bör inte få åsamka högre störningsnivå och därmed sämre miljö kvalitet för människorna i gränsbygderna än vad som fastställts i regionala och lokala miljöbestämmelser.

I detta sammanhang kan den finsk-svenska gränsälvscommissionen ges ökade befogenheter inom miljöområdet genom att dess stadga förändras.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ändring i lagen om gränsälvsöverenskommelsen så att även utsläpp i luften kan prövas av gränsälvscommissionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjligheterna att fastställa skärpta miljökrav för gränsöverskridande miljöföroreningar på Nordkalotten än vad som regleras av nationell och internationell miljölagstiftning.

Stockholm den 16 januari 1989

Per-Ola Eriksson (c)

Mot. 1988/89
Jo713